

TIEDONANTOJA 156 • 1990

**TUOTTAJAHINNAT
ERÄISSÄ MAISSA**

JOHN SUMELIUS

**MAATALOUDEN TALOUDELLINEN TUTKIMUSLAITOS
AGRICULTURAL ECONOMICS RESEARCH INSTITUTE, FINLAND**

RESEARCH REPORTS 156 • 1990

TIEDONANTOJA 156, 1990

TUOTTAJAHINNAT ERÄISSÄ MAISSA

John Sumelius

MAATALOUDEN TALOUDELLINEN TUTKIMUSLAITOS
AGRICULTURAL ECONOMICS RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH REPORTS 156, 1990

ISBN 951-9202-87-0
ISSN 0355-0877

Esipuhe

Elintarvikkeiden hinnat ja maataloustuotteiden tuottajahinnat ovat olleet jatkuvan keskustelun kohteena maassamme. Siinä yhteydessä on tehty paljon kansainvälisiä vertailuja. Vertailujen teko on kuitenkin vaikeaa ja näin ollen ne ovat usein olleet puutteellisia. Tilastojen paikkansapitävyydestä on kiistelty.

Tämän julkaisun tarkoituksena on osaltaan tehdä aikaisempaa tarkempi vertailu, jossa tilastojen laadintaperiaatteet ja tilastojen puutteet on selostettu tekstiosassa. Tämänkin vertailun teko on kohdannut selviä vaikeuksia ja kunkin tilastojen käyttäjän olisi huolellisesti paneuduttava tekstiosaan huomioiden ne varaukset, jotka kuhunkin vertailuun liittyvät.

Vertailussa on esiintynyt ongelmia tuottajahintojen absoluuttisen tason mittauksessa. Tilastojen erilaiset laadintamenetelmät, tilastojen puutteet, valuuttakurssien vaihtelu ja liikevaihtoverojärjestelmät aiheuttavat kaikki kysymyksiä, joita on ratkaistu kussakin tapauksessa parhaaksi katsotulla tavalla. Tuottajahintojen sisäistä kehitystä on vertailussa todennäköisesti kuvattu oikein.

Vaikka selvitykseen liittyikin puutteita ja monia kysymysmerkkejä, sitä ei ole syytä jättää pöytälaatikkoon. Tulosten käyttäjiä pyydetään kuitenkin ottamaan huomioon ne varaukset ja vaikeudet, jotka kuhunkin erilliseen vertailuun liittyvät.

Kiitän Jyrki Aakkulaa, Jaana Ahlstedtiä, Lauri Kettusta ja Jukka Peltolaa tutkimuslaitoksesta saamastani avusta.

Helsingissä 1. maaliskuuta 1990

John Sumelius

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	3
Abstract.....	7
1. Tuottajahintojen mittaamisen peruseriaatteet.....	9
2. Hintavertailun maakohtaiset tiedot.....	10
2.1. Suomi.....	10
2.2. Ruotsi.....	10
2.3. Norja.....	12
2.4. EY-maat: Tanska, Länsi-Saksa, Alankomaat, Irlanti ja Ranska.....	13
2.5. Arvonlisävero EY:ssä (Value-Added Tax).....	15
2.5.1. Maataloustuotteiden arvonlisävero.....	15
2.5.2. Tuotantopanosten arvonlisävero.....	15
2.6. Itävalta.....	16
2.7. Japani.....	17
3. Valuuttakurssit.....	18
4. Tuottajahintojen vertailu.....	18
Kirjallisuus.....	30

The producer prices in some countries

John Sumelius
Agricultural Economics Research Institute
Lutnantintie 13
SF-00410 Helsinki

Abstract. The producer prices 1977-1988 in ten different countries were compared. The price support paid per unit of produced quantity was included in the prices except in a few cases where it was not possible to obtain information on this support. The Value Added Tax for agricultural inputs has not been deducted from Finnish producer prices. The prices of milk, pigmeat, beef, egg, breadwheat, rye, feedbarley and feedoats were changed to Finnish mark using the average spot selling rate of 1988. The results show that Finland, Norway and Japan for most products have a clearly higher producer price level than Sweden, Denmark, West Germany, the Netherlands, France and Ireland. Producer prices of milk in 1988, for instance, were almost equal in Finland and Norway, 284 p/kg and 285 p/kg respectively. The corresponding price was 216 p/kg in Sweden, 165 p/kg in Denmark and the Netherlands, 155 p/kg in West Germany, 126 p/kg in France and 125 p/kg in Ireland. Beef producer prices were approximately twice as high in Finland as in the EC-countries. The producer price of wheat in Finland was 243 p/kg, in Sweden 99 p/kg and in France only 73 p/kg. The data concerning Japan and Austria only concern 1979-1981.

Index words: Prices, producer prices, farmgate prices, agricultural prices

1. Tuottajahintojen mittaamisen peruseriaatteen

Kansainvälisiä maataloustuotteiden tuottajahintoja vertailtaessa on ongelmana yleensä ollut se, etteivät eri maiden hinnat ole vertailukelpoisia. Vertailut koskevat usein vain tavoitehintoja, eivät toteutuneita tuottajahintoja. Eri tukimuotojen osuutta ei mielellään tuoda julki kansainvälisissä tilastoissa. Tuottajahinnan selkeän määrittelyn puuttuminen on eri maiden osalta jättänyt epäselväksi sen, mitä hinnat oikeastaan sisältävät ja mitkä tekijät saattavat puuttua. Lisäksi käytetty valuuttakurssi vaikuttaa hintaeroihin. Jos käytetty valuuttakurssi sijoittuu vertailukauden loppupäähän, tuottajahintavertailussa kärsivät maat, joiden valuutta on vertailukauden aikana vahvistunut. Vastaavasti heikentyneen valuutan maat kykenevät osoittamaan alentuneita tuottajahintoja.

Tämä tuottajahintoja vertaileva artikkeli pyrkii huomioimaan edellä mainitut seikat ja siten täydentämään aikaisempia hintavertailuja. Vertailu koskee tuottajahintoja vuosina 1977-88 pääasiassa kahdeksassa maassa: Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Länsi-Saksa, Alankomaat, Irlanti ja Ranska. Lisäksi Itävalta ja Japani on otettu mukaan vertailuun joidenkin vuosien ja tuotteiden osalta. Artikkelissa pyritään tuomaan esille myös se, miltä osin vertailu on puutteellinen.

Lähtökohtana oli selvittää *toteutuneet tuottajahinnat*, ts. viljelijälle todellisuudessa maksetut hinnat, mukaanluettuina tuotantotuki sekä tuotantokohtaiset korvaukset, mutta mahdollinen arvonnalisävero poistettuna. Tuotantomääristä riippumatonta tukea (jota kutsutaan myös välittömäksi tueksi), vientitukea, investointitukea yms. ei sen sijaan hintoihin ole sisällytetty. Erilaiset markkinomismaksut on pyritty poistamaan hinnoista. Arvonnalisävero l. liikevaihtovero on niin ikään yritetty poistaa hinnoista, niiltä osin kuin sitä ei viljelijälle korvata. Suomalaisen tuotantopanosten arvonnalisäveroa ei kuitenkaan ole pystytty poistamaan hinnoista. Toteutuneiden tuottajahintojen osatekijät käyvät ilmi kuvioista 1.

+ Tuotekohtainen tuotantotuki	Tavoitehintaa
+ Korvaus tuotantopanosten arvonnalisäverosta	
- Markkinomismaksut, arvonnalisävero	

Kuvio 1. Toteutuneiden tuottajahintojen laskemisen periaate.

2. Hintavertailun maakohtaiset tiedot

Tuottajahintojen laskutapa sekä hinnan osatekijät vaihtelevat paljon vertailtavissa maissa. Tämän vuoksi on tarpeen esittää kuvaus siitä, mitkä tekijät sisältyvät hintoihin ja miltä osin vertailtavat tuotteet ovat homogeenisia. Seuraavassa kuvataan maakohtaiset hintakomponentit sekä mahdollisia virhelähteitä.

2.1. Suomi

Tiedot kotimaisista tuottajahinnoista perustuvat pääosin Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen hintoihin, joita laitoksessa on kerätty ja laskettu. Nämä numerosarjat ovat varsin pitkälle yhtenevät Maataloustilastollisen vuosikirjan ja Maataloustilastollisen kuukausikatsauksen tietojen kanssa. Viimeksi mainituista puuttuvat kuitenkin maitoa lukuunottamatta tiedot hintatuesta.

Maidon hintaan on laskettu perushinta, meijerien tilityshinta, aluetuki ja kehitysaluetuki, lisähinnat, jälkilit, jälkeenjääneisyyskorvaus sekä laatuhyvitykset. Vastaavasti on vähennetty kiintiömaksu ja laatuvehennykset. Huomioitavaa on, että rasvapitoisuus on ollut noin 4.3 %. Tämä on korkeampi kuin esimerkiksi ruotsalaisen maidon rasvapitoisuus. Samoin se ilmeisesti on korkeampi kuin EY:n kokomaidon rasvapitoisuus. Maidon hinta on muutettu kilohinnaksi jakamalla litrahinta luvulla 1.032.

Lihan ja kananmunien hintoihin on laskettu aluetuki, lisähinta ja jälkilit. Naudanlihasta on erotettu kolme eri alaryhmää:

1. Lehmät ja hieholehmät
2. Pikkuvasikat
3. Nuori nauta (= muut naudat)

Vertailussa on verrattu kaikesta naudanlihasta maksettua hintaa Ruotsin ja Norjan "storboskap" luokitukseen. Itävallan ja Japanin nk. PSE-laskelmien perusteella laskettuja hintoja on samoin verrattu kaikesta naudanlihasta laskettuihin hintoihin. EY-maiden osalta vertailukelpoisista, kaikkea naudanlihaa koskevaa hintaa ei ole pystytty johtamaan. Tämän takia lehmän lihan hintaa EY-maissa on verrattu suomalaisiin lehmästä ja hieholehmistä maksettaviin hintoihin. Suomalainen hinta perustuu teurastustilastoihin eikä näin ollen sisällä aluetukea tai lisähintaa.

Myös *viljojen* osalta on tuki huomioitu. Vehnän ja rukiin hinnat koskevat myllyvehnää ja myllyruista, ei siemen- tai rehuviljaa. Ohrasta ja kaurasta on taas vertailussa käytetty rehuviljan hintaa, joten mallasohran, siemenohran tai siemenkauran hintoja ei ole laskettu mukaan.

Tuotantokattojen ylityksistä johtuvat vientikustannusmaksut on vähennetty hinnoista. Maatalouspanosten liikevaihtoveroa *ei ole vähennetty*. Hinnat ovat siis tuottajien todellisuudessa saamia hintoja.

2.2. Ruotsi

Ruotsalaisten hintatietojen keräämisessä on käytetty kolmea eri julkaisua:

1. "Jordbruksekonomiska meddelanden", (JEM) 1977-1989, jota julkaisee Statens jordbruksnämnd.
2. "Kungl. Skogs- och lantbruksakademins tidskrift" (Ruotsin maatalousakatemiaan aika

kauslehti) 126, n:o 6 1987, taulukko 40 "Priser i producentledet" s. 431. Tuottajain tatietaoja on kerätty vuodesta 1980 lähtien

3. Maatalouden kokonaislaskelma I. Jordbrukets totalalkyl. Koska tiedot on laskettu tilivuotta kohti (heinä-kesäkuu), ne on tässä vertailussa muunnettu kalenterivuosia vastaaviksi.

Tuottajahinnat eroavat näissä lähteissä jonkin verran toisistaan. Yleisesti ottaen kokonaislaskelmat vastaavat parhaiten tässä käytettyä tuottajahinnan määritelmää. Kokonaislaskelmissa erilliset hintatuet on laskettu hintoihin. Seuraavassa kuvataan lähteiden välisiä eroja.

JEM:n ja Kuninkaallisen maa- ja metsätalousakatemian hinnat on laskettu *maidosta*, jonka rasvapitoisuus oli 4.0 % ennen 1.7.1982, sen jälkeen 4.1 %. Kokonaislaskelman hinnat taas on korjattu (0.5-6.4 äyriä/kg) toteutuneen rasvaprosentin perusteella. Jälkitilit on huomioitu kaikissa tapauksissa. Aluepoliittinen tuetokohtainen tuki (Norrlandsstödet) sekä matalan tulon korvaus ("ersättning från låginkomstsatsning") ovat kokonaislaskelmissa mukana. Epäselväksi on jäänyt, sisältyvätkö ne JEM:n ja Kuninkaallisen maa- ja metsätalousakatemian hintoihin vai eivät. Kuljetuslisää ei ainakaan JEM:n tiedoissa ole huomioitu. JEM:ssä on kuitenkin taulukossa 31 (vuonna 1989 taulukossa 30) erikseen esitetty tuetokohtainen tuki, joka on ollut noin 1-1.6 SEK vuosina 1979-89. Kokonaislaskelmassa ei ole vähennetty hintaa rasvattoman maidon takaisinoton osalta.

Edellisen perusteella voi todeta, että ero maidon tuottajahinnassa JEM:n ja kokonaislaskelmien välillä on suurimmillaan noin 10 äyriä/kg. Joinakin vuosina eroja ei kuitenkaan ole juuri lainkaan. Todennäköisesti kokonaislaskelma on parempi vertailukohde suomalaisiin hintoihin. Siinä on tarkemmin otettu huomioon eräitä toteutuneisiin tuottajahintoihin kuuluvia osatekijöitä.

Lihan osalta JEM:n hinnat ovat kokonaislaskelman hintoja korkeampia. Kuninkaallisen maa- ja metsätalousakatemian ja JEM:n hinnat ovat taas identtiset. Naudanlihan osalta suuruusluokat eri lähteissä eroavat toisistaan. Kokonaislaskelman luokitus on laskettu elintarvikeviraston tarkastustilastojen pohjalta, jotka kattavat vain 95 % tarkastetuista ruhoista. Kokonaislaskelmat lienevät luotettavampi vertailukohde ja sitä on tässä vertailussa käytetty.

JEM:n luokitus on seuraava: storboskap = yli 125 kg teuraspaino, mellankalv = ruoho- ja juotovasikka, mindre kalv = pikkuvasikka. Kokonaislaskelmissa käytetään luokitusta storboskap - större kalv - mindre kalv (iso karja - suuri vasikka - pieni vasikka).

Tämä luokitus eroaa siis hieman suomalaisesta luokituksesta, sillä lehmän- ja hieholehmänliha ei täysin vastaa "storboskap" -ryhmän lihaa. Naudanlihan osalta on käytetty "storboskap" luokitusta vertailussa.

Sian- ja lampaanlihan osalta kokonaislaskelmien luvut perustuvat elintarvikeviranomaisten lukuihin, JEM:n osalta teurastamojen tilastoihin. "Norrlandsstödet", aluepoliittinen tuetokohtainen tuki on mukana kokonaislaskelmissa ja markkinointimaksut (esim. "slaktdjursavgift") on vähennetty sekä naudan- että sianlihan osalta. Näin on ilmeisesti myös JEM:ssä. JEM:ssa sianliha on laskettu iherattomasta lihasta. Eräs puute kokonaislaskelmissa kuitenkin on, että lihalajien eri jälkilitiä ei ole laskettu hintoihin vaan huomioitu erillisenä eränä kaiken lihan osalta. Jälkitilit ovat kuitenkin pieniä. Naudanlihan osalta jälkitilit ovat noin 20 äyriä/kg erään tiedonannon mukaan.

Kokonaislaskelmissa, samoin kuin Kuninkaallisen maa- ja metsätalousakatemian laskelmissa *kananmunien* hinnat ovat selvästi alhaisempia kuin JEM:n hinnat. Selvä varoitus on myös kokonaislaskelmissa: kananmunien hinnat on laskettu kaavamaisesti, joten niitä on pidettävä epävarmoina. Tästä syystä JEM:n hinnat, jotka perustuvat tarkkailuhintaan, ovat ilmeisesti luotettavampia.

JEM:n kananmunien hinta on tarkkailuhinta ("prisbevakningspris") 1.7.1978 jälkeen. Ennen sitä ilmoitettiin tukkuhinta ("partipris i Stockholm på runmärkta ägg"). Ero oli siinä, että pakkaus- kustannukset olivat mukana tukkuhinnassa (hinta 31 äyriä/kg korkeampi ennen 1.7.1978).

JEM:n *leipä- ja rehuviljojen* hinnat ovat korkeampia kuin kokonaislaskelmien ja Kuninkaal-

lisen maa- ja metsätalousakatemia laskemat hinnat. Kuninkaallisen maa- ja metsätalousakatemia hinnat ovat syys- ja lokakuun hintoja. Hinnat ovat tällöin alhaisimmillaan, eivätkä näin ole kovin hyviä vertailukäyttöön. JEM:n hinnat taas on noteerattu kuukausittain, jonka jälkeen on laskettu aritmeettinen, painottamaton keskiarvo. Tästä johtuen JEM:n hinnat ovat korkeampia kuin myyntimäärillä painotetut keskiarvot. JEM osoittaa siis liian korkeita tuottajahintoja. Eräänlaiseksi kompromissiksi muodostuvat kokonaislaskelmien hinnat. Nämä painotetut keskiarvohinnat sijoituvat edellä mainittujen hintojen väliin. Hinta on myös normaalivehnän ja laatuvehnän painotettu keskiarvo.

Sekä JEM:n hinnoista että ilmeisesti kokonaislaskelmien hinnoista on myllytysmaksu vähennetty. Rehuksi myytyä leipäviljaa ei ole otettu huomioon leipäviljan hinnoissa.

Kaikki edellä mainitut hinnat koskevat normaalilaatuista vehnää ja ruista. Hyvälaatuisesta leipäviljasta on maksettu 4 %:n lisä, joka ei sisälly edellä mainittuihin hintoihin. Jälkitilit puuttuvat viljojen osalta molemmissa päälähteissä (kokonaislaskelmat ja JEM). Tämän vuoksi hinnat ovat jonkin verran alhaisempia kuin ne todellisuudessa ovat olleet.

Ruokaperunan osalta tilanne on sama kuin viljojen osalta; JEM:n hinnat on laskettu aritmeettisenä keskiarvona ja Kuninkaallinen maa- ja metsätalousakatemia ilmoittaa marraskuun hinnat. JEM:n hinnat koskevat lisäksi "prima-kvalitet" eli korkeinta laatua ja kesäkuukausien osalta myös uutta perunaa. Kokonaislaskelmien hinnat ovat parhaimman eli prima-laadun (20 %) ja tavallisen perunan (80 %) painotettuja keskiarvoja. Uuden perunan hinta kesällä on myös huomiotu. Kokonaislaskelmien hinnat vaikuttavat jälleen parhaalta vaihtoehdolta

Arvonlisävero on kaikkien tuotteiden osalta poistettu hinnoista. Useimpien tuotteiden osalta se on 19 % verollisesta hinnasta, eli 23.46 % verottomasta hinnasta. AALTOSEN (1988a) mukaan elintarvikkeet ovat Ruotsissa periaatteessa täysimääräisesti liikevaihtoverotettuja.

2.3. Norja

Norjalaisia tuottajahintoja selvittäessä on tässä artikkelissa nojaututtu pääasiassa Norjan maatalouden kokonaislaskelmiin (Jordbrukets totalregnskap). Tietoja on vielä verrattu maatalouden hinnanseurantakeskuksen (Landbrukets priscentral) julkaisuun Landbrukets priser. Näistä kahdesta julkaisusta kokonaislaskelmat on selvästi parempi tietolähde vertailtaessa toteutuneita tuottajahintoja. Kokonaislaskelmissa 1985/86 (p. 13-14) todetaan, että laskelmat pyrkivät osoittamaan todellisia tuottajien saamia hintoja markkinoimismaksut vähennettynä ja lisät lisättynä. Kokonaislaskelmien taulukoissa sekä liitetaulukoissa tukierien suuruus on myös ilmoitettu. Varsinkin liite 1 (vedlegg 1) sisältää mielenkiintoisia tietoja. Tässä vertailussa käytettyjä kokonaislaskelmien hintoja vuoden 1988 osalta perustuu kaikissa tapauksissa ennakkolaskelmiin, jotka hieman täsmennyvät loppulaskelmissa.

"Landbrukets priser" antaa kuitenkin vertailukelpoista tietoa eräistä yksityiskohdista. Taulukko J 10 kertoo eräiden kasvinviljelytuotteiden (viljojen, perunan, ja eri vihannesten) tuottajahinnat Oslolla sekä eläintuotteiden (munan ja eri lihalajien) tukku- tai vähittäishinnat.

On huomattava, että maidon osalta ei kokonaislaskelmissa ole valmiiksi laskettu varsinaista tuottajahintaa. Kokonaistukierät täytyy jakaa meijerimaidon määrällä ja lisätä hintaan.

Tässä vertailussa maidon hintaan on siis kokonaislaskelmien perusteella sisällytetty meijerien maksama tilityshinta sekä seuraavat valtion tuet eroteltuina: aluetuki, määrällisesti rajattu tuki ("kvantumavgrenset tilskudd"), kuljetuslisä ja aluemeijerituki. Tuottajien maksama kuljetusosuus on vähennetty hinnasta.

Vertailussa lisäerät, so. eri tuet on jaettu meijereihin toimitetulla maidolla sekä tilojen kotikulutuksella. Kun erät on laskettu yhteen on saatu toteutunut tuottajahinta. Yksi pieni virhe on mukana, sillä tuen kokonaismäärä on ilmoitettu yhteensä lehmän ja vuohen maidon osalta. Vuohen

maidolle maksettu tuki on vähennetty oletuksella, että tukea maksetaan lehmän- ja vuohenmaidolle samassa suhteessa kuin meijereihin on toimitettu maitoa. Tuki vuohenmaidolle saattaa kuitenkin olla suhteellisesti suurempi tai pienempi ja jos näin on, syntyy virhe. Vuohenmaidon määrä on kuitenkin ollut hyvin pieni (alle 1.5 % lehmänmaidon määrästä vuonna 1987), joten mahdollinen virhe ei juuri vaikuta lopulliseen hintaan.

Lihan osalta vaikeudet määrittää toteutuneita tuottajahintoja johtuvat siitä, että tärkein tukimuoto, aluetuki sekä Pohjois-Norjan lisäaluetuki, on kokonaislaskelmissa esitetty kokonaissummana kaiken lihan osalta. Osviitoja siitä, miten tätä tukea pitäisi jakaa naudan-, sian-, vuohen-, siipikarjan- ja hevosenlihan kesken, ei löydy (tuki ilmeisesti maksetaan lähinnä naudan- ja vuohenlihasta). Landbrukets priser -julkaisusta saa käsityksen eri painoluokkien hintaerojen suuruudesta. Hintaerot vastaavat tilannetta Suomessa. Aluetukea siis ei ole laskettu naudanlihan hintoihin, ja naudanlihan tuottajahinnat ovat siis vastaavasti matalammat. Lisäksi kuohitsemispalkkiota ja vasikan teurastuspalkkiota ei ole sisällytetty laskelmiin, koska nämä tuet ovat tuotannonvähentämistoimenpiteitä ja niiden vaikutus on lisäksi sangen pieni. Sianlihan osalta peruslisä "grunntillägg" on esitetty erillisessä taulukossa. Tämä peruslisä on vaihdellut 0.45 NOK/kg ja 1.25 NOK/kg välillä vuosina 1981-1988.

Viljan kohdalla on sama ongelma kuin naudanlihan tuottajahintoja laskettaessa. Viljan tuotekohtainen tuki "korntrygd", sisältää erilaisia lisäjä. Koska näitä ei ole selkeästi eroteltu, jää epäselväksi, miten tuki pitäisi jakaa eri tuotteille. On olemassa markkinointimaksuja, joita käytetään varastointi- ja markkinointitoimenpiteisiin. Tuotekohtaista tukea ei ole laskettu hintoihin.

Perunan hinta muodostuu vapaasti. Pieni lisä, "potettrygd", maksetaan ilmeisesti perunastakin. Kokonaislaskelmien perusteella laskettuja hintoja on jälleen käytetty vertailussa. Kokonaislaskelmien hinnat ovat vertailukelpoisia "Landbrukets priser" -julkaisun hintoihin. Viimeksi mainitut hinnat on noteerattu Osllossa, jossa hinta on korkeampi kuin muualla.

2.4. EY-maat: Tanska, Länsi-Saksa, Alankomaat, Irlanti ja Ranska

EY:hyn kuului 12 maata syksyllä 1989. Yhteisön erään perusajatuksen mukaan näiden tulisi muodostaa yhteinen markkina-alue. Erityispiirteidensä takia maatalous on kuitenkin ollut poikkeus. EY-maat ilmoittavat yleensä hinnat talousyhteisölle kokonaisuutena. Tämä tekee hintavertailun hankalaksi, koska useimmilla EY-mailla on oma kansallinen hintatukensa. Se vaihtelee tuotekohtaiselta suuruudeltaan melko paljon.

EY:ssä käytetään lisäksi "vihreitä valuuttakursseja" maataloustuotteiden osalta, jotta jäsenmaiden valuuttojen heikentyminen tai vahvistuminen ei heijastuisi maatalouden tuottajahintoihin. Valuutan vahvistuminen vaikuttaisi alentavasti kyseisen maan tuottajan tuloihin ja valuutan heikentyminen vaikuttaisi tuloihin kohottavasti (AALTONEN 1988b). Vihreiden valuuttakursseiden avulla pyritään välttämään valuutantasausmaksujen erillinen periminen. Vihreä valuuttajärjestelmä on kuitenkin vain kaventanut, ei poistanut valuutan muutosten vaikutuksia tuottajahintoihin. Tavoitteena on poistaa vihreät valuutat kokonaan EY:n valuuttauudistuksen jälkeen. Valuuttauudistus ei kuitenkaan näillä näkymin toteudu ennen vuosituhannen vaihdetta.

Lähteenä tässä vertailussa on käytetty julkaisua "Agricultural prices", eurostat theme 5, series C (EUROSTAT). Julkaisussa ei selvästi ole selitetty mitä hinnat sisältävät ja mitä eivät. Johdannon mukaan myyntituotteiden hinnat edustavat myyntihintoja tuottajatasolla, ts. toteutuneita tuottajahintoja. Lisäksi arvonlisävero maataloustuotteiden osalta on poistettu, tätähän viljelijä ei saa pitää. Koska arvonlisävero vaihtelee EY:n sisälläkin, eivät tuottajahinnat muuten olisi vertailukelpoisia.

Koska mitään tukea ei ole eritelty, ja selityksiä hintojen sisällöstä on annettu varsin niukasti, on syytä suhtautua pienellä varauksella tässä esitettyihin EY-hintoihin. Vertailu Euroopan talouskomission julkaisuun "Prices of agricultural products and selected inputs in Europe and North

America” osoittaa kuitenkin, että Tanskassa, Irlannissa, Alankomaissa ja Ranskassa maidon hinta on selvästi alhaisempi kuin EUROSTATin hinta. Länsi-Saksan kohdalla hintataso on sama molemmissa lähteissä. EUROSTATin hintoihin on tästä päätellen tosiaan sisällytetty useita hintakomponentteja perushinnan lisäksi. Esimerkiksi EUROSTATin ilmoittamat maidon hinnat Alankomaissa vv. 1980/81-1983/84 ovat 7-17 % korkeampia kuin Euroopan talouskomission ilmoittamat hinnat. Lisäarvonveron rooli EY:ssä selitetään jäljempänä.

Varauksella näitä numerosarjoja voi siis käyttää vertailuun niin kuin tässä vertailussa on käytetty. Olisi toivottavaa, että saataisiin selvitettyksi, mitä hinnat todella sisältävät ja mitä eivät. Todennäköisesti sarjat kuitenkin kuvaavat tuottajahintakehitystä oikein. “Agricultural prices”-julkaisun johdannossa mainitaan eräs ohjekirja (PRAG-manual), josta saa yksityiskohtaista tietoa hintasarjoista.

EUROSTAT julkaisee hintatilastoja sekä täysmaidon että 3.7 rasvaprosenttisen maidon osalta. Maitohintoja vertailtaessa tässä on käytetty täysmaidon hintoja.

EY ei ilmoita kaikesta *naudanlihasta* laskettua keskimääräistä tuottajahintaa. Kaikista naudanlihalajeista ei ole kovin pitkiä aikasarjoja. Tästä syystä on vertailussa verrattu EY-maiden lehmän lihan hintaa, jota on verrattu suomalaisiin lehmästä ja hieholehmistä maksettaviin hintoihin. Lehmien osalta on ilmoitettu kolme eri laatuluokkaa. Tässä on käytetty toisen laatuluokan I. “second quality” lehmien hintoja.

Lisäksi EUROSTAT ilmoittaa naudanlihan hinnat elopainokiloa kohti. Tämä tekee vertailun suomalaisiin hintoihin hankalaksi. Ainoastaan aivan viime vuosina (1985 lähtien) on ilmoitettu myös teuraspainohintoja. Eläinluokat eivät kuitenkaan ole identtiset elopainoryhmien suhteen. Lehmänlihan osalta on ilmoitettu elopainohinnat 1977-86 ja teuraspainohinnat 1985-1988. Lehmän sisäelimiä ei ole juuri mitään arvoa.

Teuraspainot vuosille 1977-84 voidaan johtaa vuosien 1985 ja 1986 teuras- ja elopainojen perusteella. Keskimäärin kaikelle naudanlihalle laskettuna teuraspaino on ollut 55 % elopainosta EY:ssä. Lehmän teurastustulos on kuitenkin hieman pienempi, kun taas nuorkarjan teuraspaino on vähän korkeampi (ei ainoastaan iällä, vaan ruokintatekniikalla - eksteniivinen vai intensiivinen kasvatusta - on merkitystä tässä suhteessa).

Länsi-Saksan, Ranskan, Alankomaiden ja Tanskan lehmien elopainot olivat 50-52 % teuraspainosta v. 1986, Irlannin sen sijaan vain runsaat 44 %. Lähtökohdaksi on tästä johtuen otettu, että lehmien teuraspainot ovat olleet 50 % elopainosta.

Sianlihan osalta on verrattu toisen laatuluokan teuraspainohintoja (carcasses, grade II), jotka Tanskaa lukuunottamatta kaikki ovat hieman ensimmäistä laatuluokkaa matalammat. Alankomaista löytyy vain kahdelta viimeiseltä vuodelta, 1987 ja 1988, tämän laatuluokan hintoja (aikaisemmissa EUROSTAT julkaisuissa ilmoitettuja toisen laatuluokan sikahintasarjoja on poistettu uusimmassa julkaisussa, ilmeisesti huonon vertailukelpoisuuden johdosta). Vertailukelpoisempi hintasarja Alankomaiden osalta on löytynyt julkaisusta “Prices of agricultural products and selected inputs in Europe and North America”, ECE/FAO, Taulukko IX A (Average prices received per 100 kg live weight for the most representative grade). Hintataso vastaa toisen laatuluokan vuosien 1987 ja 1988 hintoja.

Irlannin osalta vertailukelpoista sianlihan hintasarjaa ei ole EUROSTAT julkaisussa. EY ilmoittaa *kanänmunien* hintoja 100 munaa kohti. Nämä hinnat on muutettu kilokohtaisiksi laskemalla 1 kg munia = 17 munaa (Siipikarjanhoitajain liiton suullinen tiedonanto).

2.5. Arvonlisävero EY:ssä (Value-added tax)

Melkein kaikissa EY-maissa peritään arvonlisäveroa maataloustuotteista sekä niiden tuotantopanoksista. Maataloustuotteiden arvonlisävero on useimmiten matalampi kuin muiden sektoreiden maksama arvonlisävero. Perusperiaatteena on, että kukin sektori maksaa arvonlisäveroa vain tuotteen jalostusarvon nousun osalta.

Maatalouden osalta se merkitsee sitä, että viljelijän ei tarvitse maksaa arvonlisäveroa käyttämistään tuotantopanoksista. Eli viljelijä voi vähentää arvonlisäveron osuuden kirjanpidossaan tai hän saa korvausta siitä muulla järjestelmällä.

Koska EY:ssä ei ole yhtenäistä arvonlisäverojärjestelmää, vero vaihtelee huomattavasti eri tuotteiden osalta maasta toiseen. On myös huomioitava, että tapa ilmoittaa arvonlisävero EY-maissa poikkeaa suomalaisesta tavasta, sillä se ilmoitetaan prosentteina *verottomasta* hinnasta eikä prosentteina *verollisesta* hinnasta niin kuin Suomessa ja Ruotsissa on tapana. Esimerkkinä voidaan mainita, että suomalainen liikevaihtovero 16 % (joulukuusta 1988 17 %) vastaa 19.05 % EY:n laskutapaa noudattaen.

Tuottajahintojen vertailukelpoisuuden vuoksi olisi selvitettävä viljelijän todellisuudessa saama hinta, arvonlisävero poistettuna, mutta tuotantopanosten arvonlisäveron korvaus mukaanlukien. Tämä onkin EUROSTATin hintatietojen lähtökohta. Hinnat ovat tuottajien saamia hintoja tuotantotukineen ja arvonlisävero poistettuna. EUROSTAT ei kuitenkaan ole eritellyt mitkä tuet on sisällytetty hintatietoihin ja mitkä mahdollisesti on jätetty pois.

2.5.1. Maataloustuotteiden arvonlisävero

Useimmissa EY:n jäsenmaissa peruselintarvikkeiden arvonlisävero on melko matala, kun taas ylläilyselintarvikkeiden arvonlisävero on korkeampi. Ääripäitä edustavat toisaalta *Iso-Britannia* ja *Irlanti*, joissa elintarvikkeet ja rehut on vapautettu liikevaihtoverosta, ja toisaalta *Tanska*, jossa peritään 22 % arvonlisäveroa kaikista maataloustuotteista (laskettu verottomasta hinnasta). Eurostat-julkaisussa (1988) on yksityiskohtaisesti ilmoitettu arvonlisävero eri tuotteiden ja tuotantopanosten osalta. Nämä tiedot on myös eroteltu eri maiden ja eri voimassaoloaikojen osalta. *Länsi-Saksassa*, *Ranskassa*, *Alankomaissa*, *Belgiassa* ja *Espanjassa* useimpien maataloustuotteiden arvonlisävero 1970-1986 on vaihdellut 5-7 % välillä. Viinien ja muiden ei-elintarviketuotteiden vero on ollut korkeampi. *Kreikassa* ja *Luxemburgissa* kaikkien maataloustuotteiden vero on ollut 4-6 %. *Portugalissa* ei ole lainkaan maataloustuotteiden arvonlisäveroa. *Italiassa* jalostamattomien elintarvikkeiden arvonlisävero on 2 % kun taas muilta elintarvikkeilta on peritty 8-18 %:n vero (AALTONEN 1988a). Kaikki em. prosenttimäärät on laskettu verottomasta hinnasta.

2.5.2. Tuotantopanosten arvonlisävero

EY:yn kuuluvissa maissa *Tanskaa* lukuunottamatta viljelijän ei tarvitse maksaa arvonlisäveroa ostamistaan tuotantopanoksista. Tässä suhteessa tuottajat ovat siis edullisemmassa asemassa EY:ssä kuin Pohjoismaissa. OECD:n (1987c, p. 43) mukaan on käytännössä olemassa kolme eri järjestelmää palauttaa tuotantopanosten ja palvelujen arvonlisävero talousyhteisön sisällä:

1. Viljelijän maataloustuotteiden myyntimäärien perusteella lasketaan se liikevaihtovero, jota viljelijän ei tarvitse maksaa ostamistaan tuotantopanoksista. Viljelijä saa tämän ta kaisin veronpalautuksena *Ranskassa*, *Italiassa*, *Länsi-Saksassa*, *Belgiassa*, *Luxemburgissa* ja *Irlannissa*.
2. Laskelmaa myyntimääristä ja arvonlisäverosta ei tehdä vaan vero palautetaan kompen-

saationa kaikille viljelijöille. Tämä koske kaikkia tiloja *Alankomaissa* sekä osa tiloista *Isossa-Britanniassa*.

3. Arvonlisävero tuotantopanoksista palautetaan täsmällisesti laskujen perusteella. Tämä koskee useimpia tiloja *Isossa-Britanniassa*.

Tuotantopanosten arvonlisäveron suuruus toisin sanoen vaihtelee paljon maasta toiseen. Esimerkkinä OECD mainitsee lannoitteiden liikevaihtoveron, joka Irlannissa on 0 %, mutta Tanskassa 22 %. Arvonlisäverolla on huomattava vaikutus maataloustuotteiden hintoihin. Arvonlisäveron suuruus eri tuotteiden ja maiden osalta käy ilmi OECD:n julkaisusta (1987c, p. 179-180).

Teknisesti palautus tapahtuu kolmella eri tavalla EUROSTATin (1988) mukaan:

1. Standardijärjestelmä: Myynti- ja ostolaskujen perusteella lasketaan arvonlisävero sekä vähennyskelpoinen osuus. Tämä edellyttää kuitenkin tarkkaa kirjanpitoa, joka yleensä on vain on suurilla tiloilla. Tästä johtuen useimmat viljelijät talousyhteisössä ovat valinneet "flat-rate" järjestelmän (ks. kaksi seuraavaa kohtaa).
2. Korvaus tuotantopanosten arvonlisäverosta tuottajan myyntihintojen kautta: Viljelijä myy tuotettaan hintaan, jota on korotettu tietyllä prosentilla, flat-rate, korvauksena tuotantopanosten arvonlisäverosta. Tuottajan samaa hinta on toisin sanoen *bruttohinta*, koska siihen sisältyy arvonlisävero tuotantopanoksista.
3. Korvaus tuotantopanosten arvonlisäverosta veronpalautuksina: Myyntihintaan ei ole sisällytetty korvausta arvonlisäverosta. Hakemuksesta veroviranomaiset maksavat viljelijälle takaisin tietyn prosentin, flat-rate, tuotantopanoksien arvonlisäveron aiheuttamista kuluista. Tuottajan samaa hinta on tällöin *nettohinta*, koska siihen ei ole sisällytetty korvausta tuotantopanosten arvonlisäverosta.

Molemmissa flat-rate järjestelmissä (kohdat 2 ja 3) viljelijöiden maksama arvonlisävero lasketaan yhteen ja korvataan keskiarvojen perusteella. Tästä johtuen viljelijä saattaa saada todellisuudessa maksamaansa arvonlisäveroa suuremman tai pienemmän veronpalautuksen.

2.6. Itävalta

Itävaltalaisten hintatietojen keräämisessä päälähte on ollut OECD:n (1987a) julkaisu "National policies and agricultural trade", jossa on laskettu nk. PSE-lukuja. Naudanlihan hinta v. 1987 on peräisin kuukausikatsauksesta "Monatsberichte über die österreichische Landwirtschaft" (1988), mutta tukiosuus ilmeisesti puuttuu hinnasta tässä lähteessä. Euroopan talouskomission jokavuotisessa julkaisussa "Prices of agricultural products and selected inputs in Europe and North America" on niin ikään joitakin hintatietoja. Aikasarja on lyhyt, sen muodostavat vain kolme vuotta 1979, 1980 ja 1981. Aikasarjaa on kuitenkin mahdollista jatkaa, sillä PSE-laskelmia myöhemmiltä vuosilta on tehty.

OECD on ilmoittanut *maidon* tuottajahinnat ilman lisäarvonveroa (OECD 1987a, Table VII(i)). Nämä hinnat on yksinkertaisesti laskettu jakamalla maitotulot meijerimaidon määrällä.

Vuoristoviljelijöille ja naudanlihan tuottajille maksetaan suoraa tukea. Maidon hinta koostuu perushinnasta sekä rasva- ja laatulisästä (95 % maidosta on I-luokkaa). Maidontuotannon kannattavuuteen vaikuttavat lisäksi tuet, jotka maksetaan siitä, että maitoa ei toimiteta meijereihin, vaan se joko annetaan eläimille tai kaadetaan maahan. Koska meijereihin toimittamattomalla maidolla on kuitenkin arvoa lihantuotannossa, on se otettu huomioon PSE-laskelmissa. Esitetyt maidon tuottajahinnat eivät kuitenkaan sisällä tätä arvoa.

Vuosina 1969-79 maksettiin tukea, joka poistettiin, ja tällöin nostettiin vastaavasti tuottajahintoja. OECD:n mukaan maksut näin siirtyivät veronmaksajilta kuluttajille. Maitokiintiönsä ylittävän viljelijän sakko nousi AS 0.54/kg:sta AS 2.82/kg:aan vuosien 1979/80 ja 1983/84 välillä.

Naudanlihan hinnat 1979-81 ovat peräsin taulukosta IX(i) (OECD 1987, p. 125). Teuraseleäinten elopainon, elopainohintojen (sarake 5), teuraspainon (3) sekä teurastusten määrän (2) perusteella on laskettu teurapainojen kg-hinnat ilman tukea (elopaino = sarake (1)/(2), teuraspainon kg-hinta = ((1)/(2)) * (5)) Tämän jälkeen on laskettu kokonaisarvo ilman tukea: (1) * (5), jonka jälkeen on summattu markkamääräinen tuki (19). Kun tätä tukea sisältävä kokonaisarvo jaetaan teuraspainolla (3), niin saadaan naudanlihan kg-hinnat tukineen 1979-81. Vuoden 1987 osalta hintaan ei ole pystytty lisäämään tukiosuutta. Aikaisempien vuosien osalta naudanlihan tuki Itävallassa on ollut vain noin pari prosenttia tuottajahinnasta. Tukimuotoihin sisältyvät mm. vasikan tuotantopalkkio (teuraspaino vähintään 115 kg), kuljetustuki ja erilaiset aluetuet. Aikaisemmin mainitulla meijereihin toimittamattomalla maidolla voidaan katsoa olevan arvoa naudanlihan tuotannossa. Esiteytyissä hinnoissa se ei kuitenkaan näy (OECD 1987a, p.44).

Sianlihan hintaa on hyvin vähän tuettu Itävallassa. Sianlihaa kulutetaan enemmän kuin mitään muuta lihalajia. Selityksenä on, että sianlihan tuotanto ja kulutus ovat tasapainossa. *Viljojen* osalta tukea ei ole maksettu vuoden 1979 jälkeen. Laatuero jonkin verran vaikeuttavat vertailua suomalaisen viljan kanssa. Vehnän osalta korkealaatuisen ja heikon leipäviljan kokonaisarvot on summattu yhteen, jonka jälkeen kokonaisarvo on jaettu määrällä. Rukiin osalta myllyruis vastanne suomalaista myllyruista. Rehuviljojen osalta OECD on eritellyt ohran hinnat erikseen rehu- ja mallasohraan, kun taas kauran hinta kattaa kaiken kauran.

2.7. Japani

Japanin tuottajahintoja on johdettu OECD:n (1987) PSE-laskelmien perusteella. Lähteenä on jälleen ollut "National policies and agricultural trade"-julkaisu, joka käsittelee Japanin maatalouspolitiikkaa ja maatalouskauppaa. PSE-laskelmissa on vain ilmoitettu kolmen vuoden (1979, 1980 ja 1981) absoluuttisia tuottajahintoja. PSE-laskelmien pohjalta johdetut estimaatit olisivat jokseenkin epäluotettavia. Poikkeuksen muodostaa vehnä, jonka hintakehitystä osoittava indeksisarja korreloi vahvasti absoluuttisten tuottajahintojen kanssa.

Hallitus asettaa *maidon* tavoitehinnan. Kun tuotantotuki lisätään saadaan vakautettu hinta, josta hinta edelleen voi nousta 4 % tai laskea 10 % ennen kuin markkinamekanismiin puututaan. Kokonaismaidon hinta OECD julkaisussa on ilmoitettu vain kolmen vuoden osalta. Indeksisarjat maidon hintakehityksestä eivät selvästi korreloi näiden tuottajahintojen kanssa, joten ei ole mahdollista johtaa aikaisempia tai myöhempiä hintoja aikasarjojen perusteella.

Lihan hinnan OECD on ilmoittanut ainoastaan tukkuhinnana. Lihasta ei makseta suoranaista tuotantotukea, sen sijaan maksetaan tuki lihamarkkinoinnin edistämisestä. Koska lihahinta ei ole varsinainen tuottajahinta, siihen tulisi suhtautua varauksella.

Vehnän tuottajahinta on osittain johdettu hintakehitystä osoittavien indeksisarjojen perusteella. Hallituksen asettamat tavoitehinnat ovat OECD:n mukaan huomattavasti korkeammat kuin markkinoiden tasapainohinnat. Vehnän ja ohran viljelijöille maksetaan tuotantomääriin sitomattomaa tukea.

Suurin osa *ohrasta* Japanissa käytetään suoraan ihmisravinnoksi. Rehuohraa on tuotettu vain noin 30,000 tonnia vuodessa 1980-luvulla. Rehuohran hinnat ovat selvästi alhaisemmat kuin suoraan kulutukseen menevän ohran hinnat. Tästä syystä ei ole katsottu mahdolliseksi arvioida rehuohran hintoja.

3. Valuuttakurssit

Tuottajahintojen vertailukelpoisiksi tekeminen edellyttää, että eri valuutoissa ilmaistut tuottajahinnat muunnetaan samaan valuuttaan. Valuuttakurssien vaihtelu vaikeuttaa kuitenkin "oikean" valuuttakurssin valitsemista. Jotta hintasarjojen sisäinen kehitys heijastuisi oikein, olisi käytettävä vain tietyn vuoden valuuttakurssia. Mikäli valitaan valuuttakurssi aivan aikasarjan lopusta, tämä tulee jonkin verran vinouttamaan aikasarjojen alkuvuosia. Tuottajahinnat niissä maissa, joiden valuutta tarkastelukautena on vahvistunut, tulevat näyttämään korkeammilta suhteessa toisiin maihin kuin jos vaihtokurssi olisi valittu kauden alusta tai keskeltä. Vastaavasti tuottajahinnat sellaisissa maissa, joiden valuuttakurssit ovat heikentyneet tarkastelukautena, tulevat näyttämään liian alhaisilta. Siten tuottajahintojen keskinäinen taso tarkastelukauden alussa ja keskellä jonkin verran vääristyy. Asianomaisen maan sisäinen reaalin hintakehitys kussakin tapauksessa pysyy kuitenkin oikeana, ts. kvioiden käyrien perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä tuottajahintojen reaalikehityksestä. Käyttämällä valutuskurssien keskiarvoja olisi mahdollista saada taso pysymään oikeana koko tarkastelukauden. Tällöin kuitenkin sisäinen hintakehitys vääristyisi.

Valuuttakurssien vaikutusten valaisemiseksi tässä vertailussa on käytetty rinnakkain kolmen eri vuoden - 1983, 1986 ja 1988 - keskiarvoja muunnettaessa maidon tuottajahintoja Suomen markkoiksi. Koska kurssien vaihtelut vaikuttavat samaan tapaan kaikkien muiden tuotteiden osalta tässä ei ole katsottu tarpeelliseksi käyttää kolmea eri kurssia kaikkien tuotteiden kohdalla (vrt. kuvio 2). Tuottajahintojen sisäinen kehitys koko tarkastelukautena sekä tasoero kauden lopussa kuitenkin kiinnostavat eniten, joten vuoden 1988 keskiarvoja on pidettävä parhaimpana. Osoittaahan se todellisen tilanteen tuottajahintojen keskinäisessä vertailussa aivan viime vuosina.

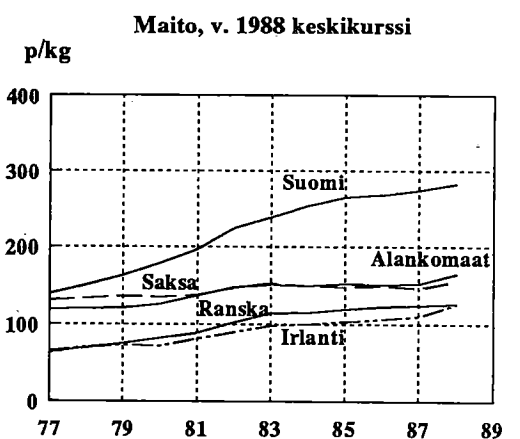
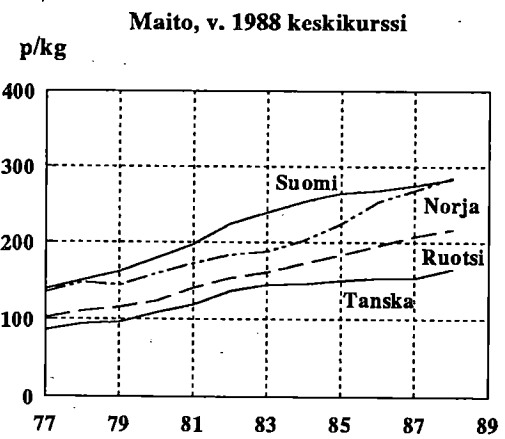
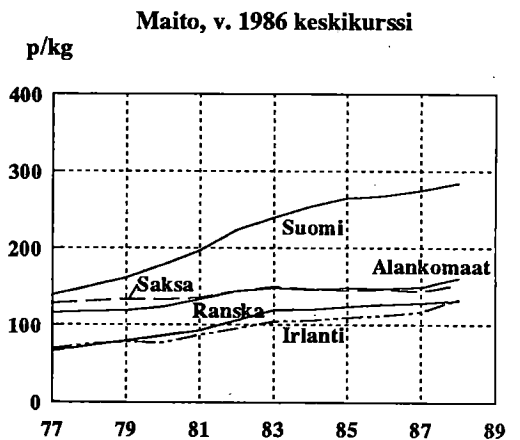
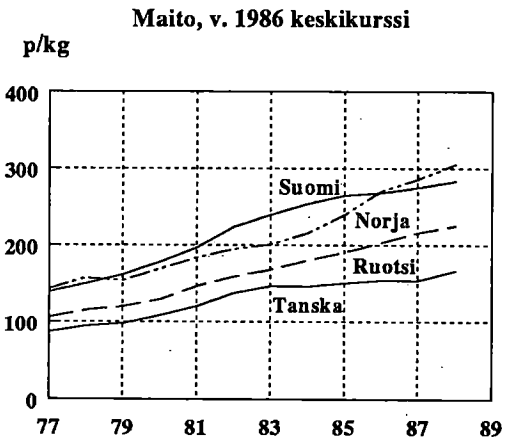
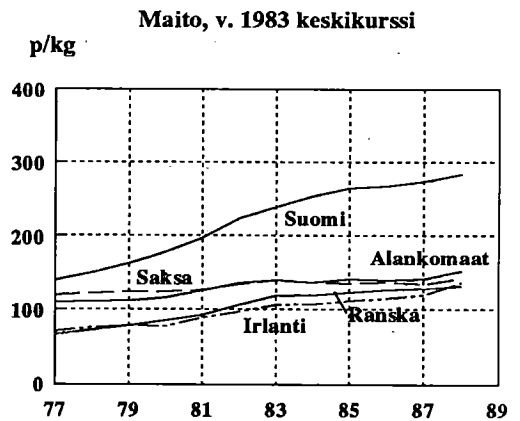
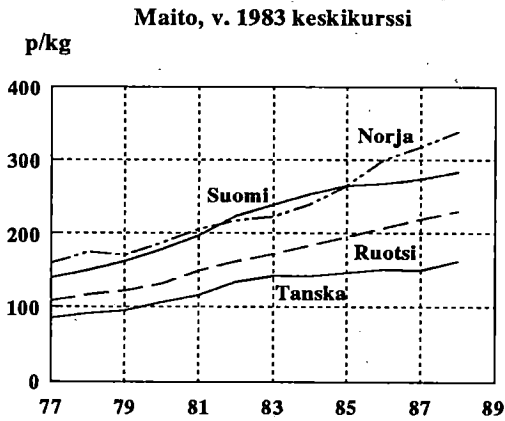
Käytettäessä vuoden 1988 vaihtokurssia tuottajahintojen erot toisaalta Suomen ja toisaalta Norjan, Ruotsin, Irlannin ja Ranskan suhteen osoittautuvat tarkastelujakson alussa jonkin verran isommiksi kuin v. 1983 tai 1986 vaihtokurssia käyttäessä. Tämä onkin luonnollinen seuraus Suomen markan vahvistumisesta. Suhteessa Saksan ja Hollanin tuottajahintoihin tilanne on päinvastainen. Tanskan suhteen kurssivaihtelu on ollut melko pieni.

4. Tuottajahintojen vertailu

Kuvioissa 2 - 10 sekä taulukoissa 1 - 10 on esitetty vertailun kohteena olevien maiden tuottajahintojen kehitys. Näissä kuvioissa Suomen tuottajahintoja on verrattu toisaalta muihin Pohjoismaihin, toisaalta Tanskan lisäksi EY:hyn kuuluviin Länsi-Saksaan, Ranskaan ja Irlantiin. Kuvien selvyuden ja aikasarjojen lyhyden vuoksi Alankomaiden, Itävallan ja Japanin tuottajahintojen kehitystä ei ole piirretty kuvioihin, mutta taulukoista nämä käyvät ilmi. Tässä yhteydessä täytyy muistuttaa, että joidenkin maiden ja tuotteiden osalta ei kaikkia hintatuen muotoja ole pystytty sisällyttämään hintoihin.

Korkeiden tuottajahintojen maita erottuu selvästi kolme: Suomi, Norja ja Japani. Länsi-Saksan, Ranskan, Irlannin ja Alankomaiden tuottajahinnat edustavat selvästi alhaisempaa tasoa kuin suomalaiset tuottajahinnat. Ruotsin, Tanskan ja Itävallan hinnat ovat jonkin verran alhaisempaa tasoa. Japanin tuottajahinnat osoittautuvat Suomen vastaavia korkeammiksi melkein kaikkien eläintuotteiden osalta. Irlannin tuottajahinnat ovat yleensä kaikkein alhaisimmat.

Maidon (taulukko 1, kuvio 2) toteutunut tuottajahinta *Norjassa* on hyvin pitkälle ollut samaa tasoa kuin Suomessa. Vuonna 1988 se oli noin 284 p/kg (293 p/l) Suomessa ja noin 285 p/kg Norjassa. Tuottajahinta Norjassa vaikuttaa kohonneen nopeasti viime vuosina. *Ruotsissa* maidon hintakehitys on ollut melko tasainen. Vuonna 1988 tuottajahinta oli noin 216 p/kg eli 68 p/kg

Kuvio 2. Maidon tuottajahinnan kehitys kahdeksassa eri maassa muunnettuna vuosien 1983, 1986 ja 1988 keskipörseillä Suomen markoiksi

Taulukko 1. Maidon tuottajahinnat muunnettuna vuoden 1988 keskipursseilla Suomen markkoiksi, p/kg.

	Suomi	Norja	Ruotsi	Tanska	Saksa	Alanko- maat	Irlanti	Ranska	Itä- valta	Japani
1975	110.70	100.59	82.27							
1976	132.41	119.46	90.83							
1977	138.99	134.69	101.49	86.04	130.71	118.44	64.48	63.18		
1978	149.77	147.57	110.38	93.53	133.12	119.46	70.11	69.22		
1979	161.85	143.93	114.76	96.02	135.37	120.60	72.16	75.37	122.10	309.63
1980	178.78	158.53	124.15	107.87	135.05	126.06	71.26	81.56	126.52	307.01
1981	197.03	172.96	140.17	118.47	137.56	136.00	81.43	88.65	133.32	305.70
1982	224.12	183.38	152.47	136.55	146.69	147.04	89.24	101.92		
1983	239.49	188.32	161.71	144.65	152.59	151.37	97.17	113.86		
1984	253.74	202.41	173.26	145.28	148.75	148.78	98.83	114.81		
1985	265.01	224.04	183.75	149.64	147.19	152.24	102.48	118.35		
1986	268.08	253.49	195.49	153.38	149.08	150.73	105.29	121.98		
1987	274.54	268.08	207.02	152.76	146.19	152.37	109.32	123.33		
1988	283.55	284.87	216.47	165.23	154.84	164.60	125.06	126.08		

matalampi kuin Suomessa. *Tanskan* tuottajahinta samana vuonna oli 51 p/kg ruotsalaista tasoa alhaisempi, eli 165 p/kg.

Vaikka EY pyrkii yhteiseen markkina-alueeseen talousyhteisön jäsenmaiden maidon tuottajahinnat vaihtelevat melko lailla. *Saksassa* tuottajahinta oli noin 155 p/kg ja *Alankomaissa* vastaavasti noin 165 p/kg vuonna 1988, *Ranskassa* taas 126 p/kg ja *Irlannissa* 125 p/kg. Saksan tuottajahinnat ovat kuvion mukaan nousseet ranskalaisia, irlantilaisia ja pohjoismaisia tuottajahintoja hitaammin. Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa tuottajahinnat ovat hieman enemmän kuin kaksinkertaistuneet vuodesta 1977 vuoteen 1988 kun taas EY:hen kuuluvissa Tanskassa ja Irlannissa maidon tuottajahintakehitys on ollut vähän hitaampaa. Saksan ja Alankomaiden hintakehitys on samana ajanjaksona ollut hitaampaa kun taas Ranskan tuottajahinta on kaksinkertaistunut. Osittain kuviosta kuitenkin heijastuu Saksan markan ja Alankomaiden guildenin vahvistuminen sekä Ranskan frangin, Ruotsin kruunun ja Irlannin punnan heikkeneminen.

Japanissa maidon tuottajahinta 1979-81 oli yli kolme markkaa l. selvästi suomalaista hintatasoa korkeampi vuoden 1988 keskipursseilla markkoiksi muunnettuna (ero oli 109 - 148 p/kg). Jos hintoja muutetaan vuoden 1980 keskipursseilla kuva kuitenkin muuttuu. Suomen tuottajahinta oli näin mitattuna neljä penniä korkeampi vuonna 1979 ja 23 sekä 33 penniä matalampi 1980 ja 1981. Esimerkki osoittanee käytetyn kurssin vaikutuksia hintoja vertailtaessa.

Itävallan tuottajahinnat kaudella 1979-81 vuoden 1980 keskipursseilla muunnettuna vaihtelivat 104 p/kg ja 113 p/kg välillä. Vuoden 1988 keskipursseilla muunnettuna hinnat vaihtelivat 122 p/kg ja 133 p/kg välillä.

Maidon rasvapitoisuus vaikuttaa hintavertailussa jonkin verran, sillä suomalaisen maidon rasvapitoisuus on ollut n. 4.3 %, ruotsalaisen maidon 4.0 tai 4.1 %. Norjalaisen maidon ja EY-maidon rasvapitoisuudesta ei ole muuta tietoa kuin että tuottajahinta on laskettu kokomaidolle (meijeriin toimitetulle maidolle).

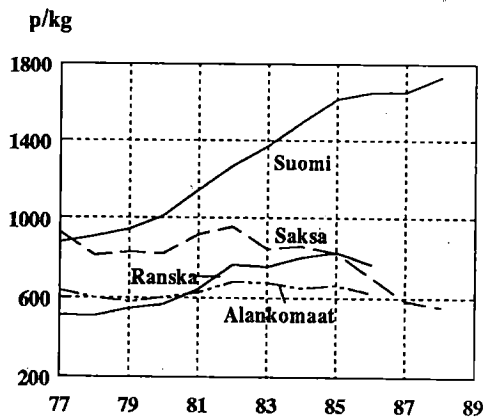
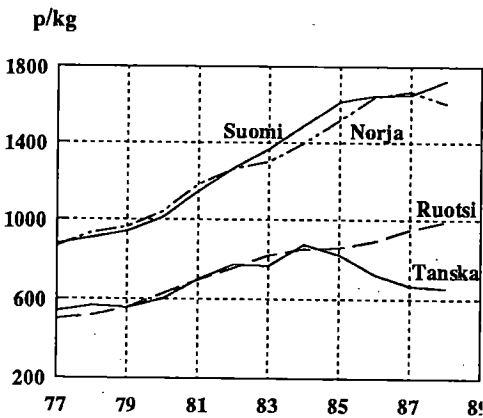
Sianlihan tuottajahinta (taulukko 2, kuvio 3) on noussut paljon nopeammin *Norjassa*, *Ruotsissa* ja *Suomessa* kuin EY-maissa, joissa se viime vuosina on kääntynyt laskuun. Ero *Tanskan*, *Saksan*, *Ranskan* ja *Alankomaiden* tuottajahintoihin nähden on melkoinen. Voidaan todeta, että

Taulukko 2. Sianlihan tuottajahinnat muunnettuna vuoden 1988 keskipursseilla Suomen markkoiksi, p/kg.

	Suomi	Ruotsi	Tanska	Länsi-Saksa	Alankomaat	Ranska	Norja	Itä-valta	Japani
1975	760	429					641		
1976	790	466					751		
1977	875	499	538	928	636	512	866		
1978	907	519	566	812	599	509	935		
1979	942	556	555	827	580	545	964	935	5135
1980	1013	625	599	820	603	566	1045	1042	4893
1981	1142	694	699	918	626	642	1184	1171	4556
1982	1268	754	772	958	678	762	1267		
1983	1368	820	763	843	673	755	1302		
1984	1498	851	874	855	649	799	1401		
1985	1617	859	821	822	662	827	1523		
1986	1649	892	727	703	625	766	1641		
1987	1652	952	667	585			1669		
1988	1728	992	653	554			1607		

suomalainen tuottajahinta 1988 (17.28 mk/kg) otti kärkipaikan, se oli yli kolme kertaa korkeampi kuin saksalainen (5.54 mk/kg), ja yli kaksinkertainen tanskalaisen (6.53 mk/kg) tuottajahinnan suhteen. Norjan sianlihan hinta on samaa luokkaa kuin Suomen, vuosina 1985-1987 se oli hieman suomalaista korkeampi, mutta putosi tasolle 16.07 mk/kg vuonna 1988. Tuottajahintojen nousu EY-maissa on aivan viime vuosina pysähtynyt ja kääntynyt laskuun.

Taulukon 2 perusteella vaikuttaa siltä, että saksalainen sianlihan tuottajahinta v. 1977 olisi ollut korkeampi kuin suomalainen tuottajahinta. Taulukko on tältä osin kuitenkin harhaanjohtava, sillä laskentaperusteena on käytetty v. 1988 keskipurssia, ja tällainen menettely vääristää, kuten aiemmin on jo todettu, maitten välistä hintakehitystä. Norjalainen, ruotsalainen ja ranskalainen tuotta-

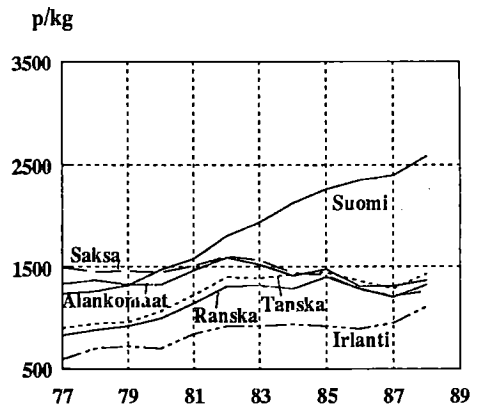
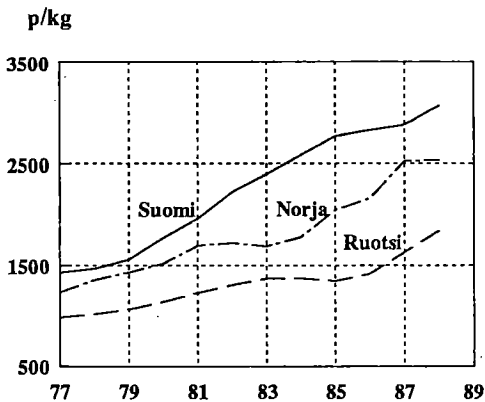
Kuvio 3. Sianlihan tuottajahinnan kehitys seitsemässä eri maassa muunnettuna vuoden 1988 keskipursseilla Suomen markkoiksi

Taulukko 3. Kaiken naudanlihan tuottajahinnat Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Itävallassa ja Japanissa muunnettuna vuoden 1988 keskipursseilla Suomen markkoiksi, p/kg.

	Suomi	Ruotsi	Norja	Itä- valta	Japani
1975	1115	781	862		
1976	1150	898	1034		
1977	1426	979	1229		
1978	1466	1016	1355		
1979	1554	1057	1429	1382	5135
1980	1769	1134	1517	1401	4893
1981	1959	1223	1693	1475	4556
1982	2222	1303	1715		
1983	2401	1367	1686		
1984	2584	1373	1780		
1985	2762	1343	2042		
1986	2828	1413	2161		
1987	2877	1626	2525		
1988	3062	1838	2535		

jahinta v. 1977 taas näyttävät liian matalilta aikasarjan alussa suhteessa suomalaisiin tuottajahintoihin. Suomen hintatasoa vielä yli kaksi kertaa korkeampia olivat Japanin sianlihan tukkuhinnat 1979-1981. Suomalaisten tuottajahintojen ollessa 9.42 - 11.42 mk/kg näinä vuosina japanilaiset hinnat olivat 23.14 - 26.08 mk/kg v. 1980 keskipursseilla muunnettuna.

Naudanlihan tuottajahinnan (taulukko 3, kuvio 4) vertailussa vaikeutena on ollut erot nautojen kokoluokituksessa. Suomen, Itävallan ja Japanin osalta on tästä johtuen käytetty kaiken naudanlihan painotettua keskimääräistä hintaa, Ruotsin ja Norjan osalta isojen nautojen hintaa ja EY-maiden osalta lehmänlihan hintaa. Vaikka suuruusluokituksessa on eroja, hintoja voitaneen pitää vertailukelpoisina. Hintakehitykseen suuruusluokitus ei paljонkaan vaikuta.

Kuvio 4. Naudanlihan tuottajahinnan kehitys kahdeksassa eri maassa muunnettuna vuoden 1988 keskipursseilla Suomen markkoiksi.

Taulukko 4. Lehmänlihan tuottajahinnat neljässä EY-maassa ja Suomessa muunnettuna vuoden 1988 keskipäiväillä Suomen markkoiksi., p/kg.

	Suomi	Länsi-Saksa	Alankomaat	Irlanti	Ranska
1977	1246	1497	1340	588	828
1978	1259	1454	1365	704	880
1979	1319	1455	1328	716	921
1980	1472	1445	1325	699	990
1981	1583	1512	1465	844	1137
1982	1805	1609	1592	919	1314
1983	1935	1572	1525	914	1314
1984	2126	1441	1410	936	1286
1985	2256	1420	1478	918	1400
1986	2345	1276	1308	894	1287
1987	2393	1215	1308	947	1333
1988	2576	1264	1372	1110	1462

Taulukosta 3 ja 4 voidaan havaita, että niistä kahdeksasta maasta, joista täydelliset aikasarjat on kerätty vuosilta 1977-1988, naudanlihan tuottajahinnan nousu on ollut voimakkain *Norjassa*, toiseksi voimakkain *Suomessa*. Kaiken naudanlihan tuottajahinta on *Norjassa* kolminkertaistunut 1975-1988, *Suomessa* melkein kolminkertaistunut. *Norjan* naudanlihan tuottajahinta, josta kuitenkin puuttuu aluetukikomponentti (ja siis on vastaavasti matalampi), pysyi melko vakaalla tasolla 1980-luvun alkuvuosina. Tämän jälkeen se kääntyi nousuun, joskin nousu pysähtyi aikasarjan lopussa. *Ruotsissa* hinta on noussut hitaammin. EY-maissa hintakehitys on ollut melko vaihteleva. Huomio kiinnittyy heti *Saksaan*, jossa tuottajahinta on pudonnut 6.27 DEM/kg:sta 1977 peräti 5.29 DEM/kg:an 1988 (14.97 mk/kg:sta 12.64 mk/kg:aan). *Alankomaissa* (hintasarja otettu "Prices of agricultural products and selected inputs in Europe and North America" julkaisusta) tuottajahinta on Saksan tuottajahinnan tapaan ensin noussut ja tämän jälkeen alentunut näinä vuosina. Vielä vuonna 1977 ero kilokohtaisessa tuottajahinnassa Suomen ja Alankomaiden välillä oli vain 86 p/kg, mutta vuonna 1988 se oli jo 16.90 mk/kg. *Irlannissa* ja *Ranskassa* hinnat ovat nousseet samalla nopeudella kuin *Ruotsissa*. Ruotsin naudanlihan tuottajahinta on kuitenkin noussut Suomen tuottajahintaa nopeammin aivan viime vuosina. *Itävallassa* hintataso on ollut pohjoismaista tasoa vuosina 1979-1981, jolloin se sijoittui Suomen ja Ruotsin hintatasojen väliin. Vuoden 1981 jälkeistä kehitystä ei kuitenkaan ole saatavissa. *Japanissa* tukkuhinta vuonna 1979 oli yli kolme kertaa suomalaista tuottajahintaa korkeampi, vuonna 1981 vähän yli kaksi kertaa korkeampi.

Kananmunien tuottajahinnat käyvät ilmi kuvioista 5 sekä taulukosta 5. Suomen tuottajahinnat olivat tarkastelun kohteena olevien maiden korkeimpia 1980-luvulla. Vuonna 1988 tuottajahinta *Suomessa* oli 11.06 mk/kg, *Norjassa* 8.79 mk/kg, *Ruotsissa* 7.74 mk/kg (tarkkailuhinta), *Saksassa* 5.87 mk/kg ja muissa taulukon maissa näitä alhaisempi. Munien tuottajahinta *Suomessa* on vuoden 1985 jälkeen noussut aikaisempaa hitaammin. Tasoero Ruotsin ja Suomen tuottajahintojen välillä on ehkä näin jonkin verran käventunut.

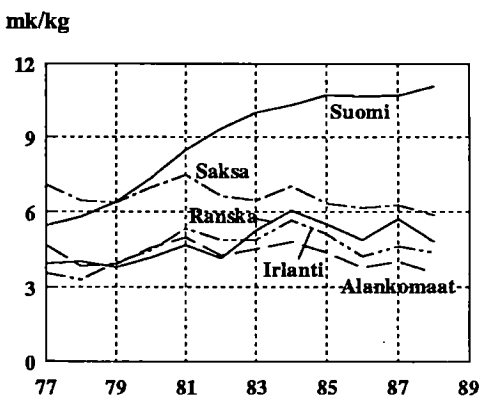
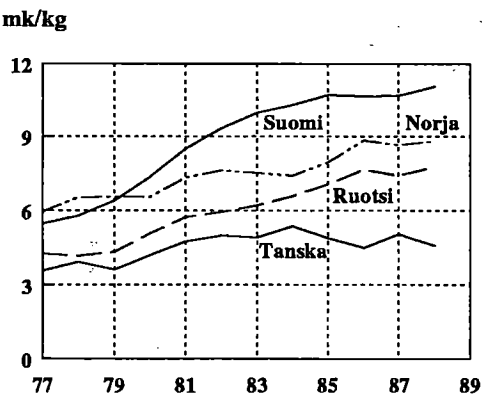
EY-maiden tuottajahinnat ovat sen sijaan jopa laskeneet. Verrattuna näihin hintoihin suomalaiset tuottajahinnat ovat siis edelleen kasvaneet. Tuottajahintojen kehitys *Saksassa* on ollut erittäin hidasta. Jos otetaan huomioon valuuttakurssien vaihtelut, niin että kunkin vuoden tuottajahinta muunnetaan markkoiksi saman vuoden valuuttakurssilla, kehitys on ollut seuraava: kun saksalainen tuottaja sai v. 1977 5.15 mk/kg ja 1978 5.53 mk/kg, hän sai v. 1984 6.23 mk/kg ja 1986 5.76 mk/

Taulukko 5. Kanamunien tuottajahinnat muunnettuna vuoden 1988 keskipäiväkurssilla Suomen markkoiksi, mk/kg.

	Suomi	Ruotsi	Tanska	Länsi-Saksa	Alankomaat	Irlanti	Ranska	Norja
1975	5.25	3.19						
1976	5.53	3.92						5.10
1977	5.48	4.25	3.56	7.07	4.65	3.53	3.95	5.97
1978	5.79	4.18	3.94	6.46	3.84	3.26	4.02	6.54
1979	6.42	4.31	3.60	6.38	3.92	3.97	3.79	6.57
1980	7.35	5.09	4.22	6.99	4.57	4.47	4.18	6.56
1981	8.48	5.73	4.78	7.47	4.98	5.34	4.69	7.32
1982	9.33	5.96	4.98	6.62	4.26	4.87	4.14	7.60
1983	9.99	6.22	4.92	6.46	4.51	4.88	5.23	7.53
1984	10.29	6.58	5.37	7.03	4.78	5.68	6.06	7.42
1985	10.72	7.04	4.87	6.35	4.40	5.10	5.50	7.93
1986	10.68	7.65	4.50	6.15	3.79	4.21	4.88	8.84
1987	10.71	7.42	5.06	6.26	4.02	4.62	5.71	8.64
1988	11.06	7.74	4.60	5.87	3.57	4.39	4.84	8.79

kg. Mikäli käyttää vuoden 1988 valuuttakurssia kaikkien vuosien osalta niin saksalainen tuottajahinta on reaalisesti jopa alentunut. Ajanjaksona 1977-88 kananmunien tuottajahinta Suomessa hieman enemmän kuin kaksinkertaistui. Ruotsissa ja Norjassa tuottajahintojen nousu on ollut hitaampi. Tietoa Japanin tai Itävallan munien hinnoista ei valitettavasti ole ollut saatavana.

Kuviosta 6 ja taulukosta 6 käy ilmi leipävehnän tuottajahintojen kehitys. Suomen ja Norjan tuottajahinnat ovat jälleen kärjessä. Koska norjalaisesta tuottajahinnasta puuttuu tukiosuus ("korntrygd"), niin käyrät eivät anna aivan täydellistä kuvaa. Mikäli tukiosuus huomioitaisiin, norjalainen tuottajahinta saattaisi olla suomalaista korkeampi. Ero Suomen ja Norjan ja muiden maiden

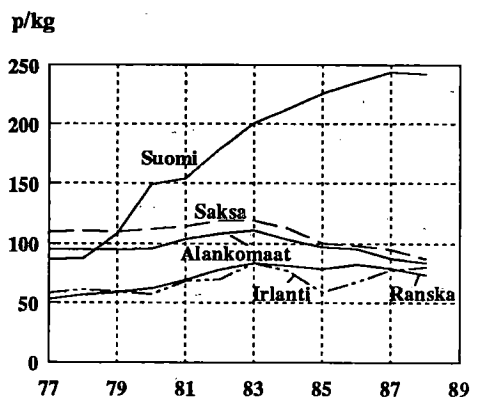
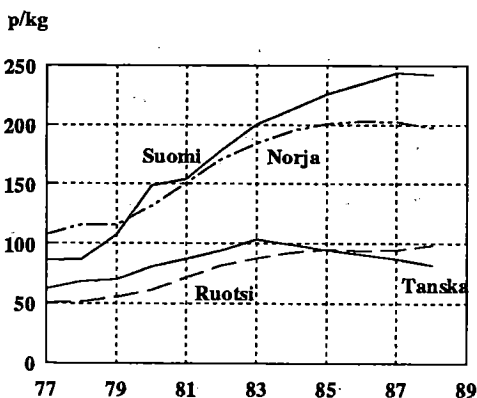
Kuvio 5. Kanamunien tuottajahinnan kehitys kahdeksassa eri maassa muunnettuna vuoden 1988 keskipäiväkurssilla Suomen markkoiksi.

Taulukko 6. Vehnän tuottajahinnat muunnettuna vuoden 1988 keskikursseilla Suomen markkoiksi, p/kg.

	Suomi	Ruotsi	Tanska	Länsi-Saksa	Alankomaat	Irlanti	Ranska	Norja	Itävalta	Japani
1975	77.20	45.01								
1976	84.66	48.62						99.10		
1977	86.22	50.17	62.21	109.01	94.38	57.83	52.65	107.77		
1978	86.75	51.44	68.00	109.96	94.59	60.64	56.19	115.43		
1979	107.59	55.10	69.87	109.25	94.49	59.62	58.27	115.41	115.00	541.00
1980	148.77	61.08	80.66	111.80	95.44	57.00	62.26	131.26	115.00	584.00
1981	153.98	71.20	87.14	114.17	103.62	67.81	68.93	150.82	120.00	603.00
1982	178.76	81.30	94.38	118.40	107.76	69.66	77.31	170.70		
1983	200.29	87.79	103.91	118.50	110.62	83.03	83.27	184.62		
1984	213.05	92.70	99.14	112.19	102.66	76.83	80.89	195.18		
1985	226.02	95.63	95.06	100.48	96.93	58.28	78.25	201.01		
1986	235.16	94.13	91.62	97.87	95.23	67.10	82.02	203.19		
1987	244.03	95.21	87.33	94.65	86.74	76.89	78.64	203.08		
1988	242.52	98.92	82.61	86.83	83.87	79.71	73.19	197.93		

välillä oli kuitenkin huomattava. Suomen vehnän tuottajahinnan ollessa 242 p/kg v. 1988 vastava hinta Norjassa oli 198 p/kg (ilman tukea). Ruotsalainen tuottaja kuitenkin joutui tyytymään 99 p/kg, mikä hieman ylitti Tanskan, Länsi-Saksan ja Alankomaiden tason. Huomautettakoon kuitenkin, että vuosina 1979-81, jolloin suomalainen tuottajahinta oli noin 108 - 154 p/kg, hinta Itävallassa oli 115 - 120 p/kg ja Japanissa peräti 541 - 603 p/kg! Japanin vehnän tuottajahinta oli tuolloin siis yli kolme kertaa suomalaista korkeampi.

Rukiin suomalainen tuottajahinta (taulukko 7, kuvio 7) näyttää nousseen vehnän hintaa nopeammin. Omavaraisuusnäkökohdat ovatkin vaikuttaneet rukiin hintakehitykseen. Ruotsin tuottajahinta oli noin kolmasosa suomalaisesta tuottajahinnasta vuonna 1988. Rukiin tavoitehintaa onkin noussut eniten viljakasveista vuosina 1980-88 eli noin 89 %. Vehnän tavoitehintaa vastaavana kautena nousi 63 % ja rehuviljan tavoitehinnat noin 80 - 88 %.

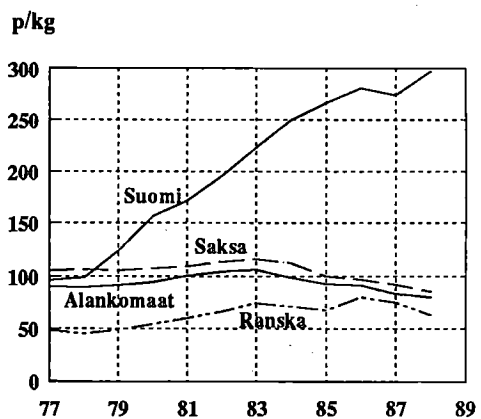
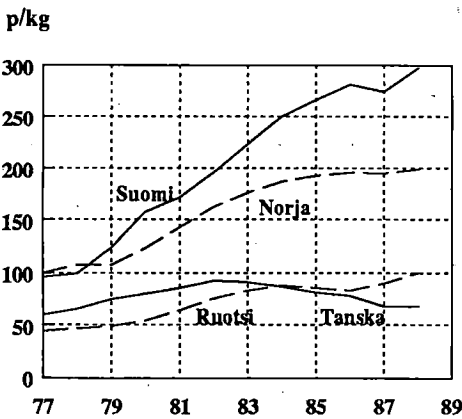

Kuvio 6. Vehnän tuottajahinnan kehitys kahdeksassa eri maassa muunnettuna vuoden 1988 keskikursseilla Suomen markkoiksi.

Taulukko 7. Rukiin tuottajahinnat muunnettuna vuoden 1988 keskikursseilla Suomen markkoiksi. p/kg.

	Suomi	Ruotsi	Tanska	Länsi-Saksa	Alankomaat	Ranska	Norja	Itävalta
1975	88.78	40.52						
1976	95.89	42.90					90.73	
1977	95.83	44.07	59.98	105.35	89.50	47.66	99.39	
1978	98.79	46.18	64.05	105.64	89.28	45.04	107.05	
1979	123.56	49.25	65.51	105.31	91.41	48.96	107.03	0.94
1980	157.17	54.20	74.83	107.89	94.06	54.65	122.89	0.98
1981	171.60	64.41	80.19	109.27	100.33	60.36	142.44	1.01
1982	195.50	75.78	85.38	113.79	104.47	66.00	162.32	
1983	222.88	83.07	92.17	116.39	106.17	73.83	176.24	
1984	249.78	87.44	91.01	112.33	98.73	71.43	186.81	
1985	266.46	85.72	86.41	100.14	92.58	67.52	192.64	
1986	281.03	82.98	81.37	97.47	90.88	79.82	194.82	
1987	274.05	89.86	77.86	92.04	83.02	75.01	194.71	
1988	297.29	99.48	68.41	85.90	79.52	63.13	198.57	

Kuviosta 7 voidaan todeta, että rukiin suomalainen hintataso vuonna 1988 on ollut yli kolminkertainen verrattuna EY-maihin, Ruotsiin ja Tanskaan. Pohjoismaiden osalta on jälleen huomautettava, että Norjan rukiin tuottajahinnasta puuttuu tuotekohtainen tukiosuus, joten on vaikea sanoa, kumpi on korkeampi, Norjan vai Suomen tuottajahinta. EY-maissa rukiin tuottajahinnat näyttävät viime vuosina laskeneen reaalisesti.

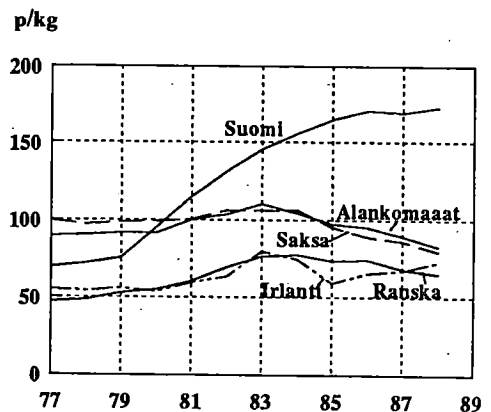
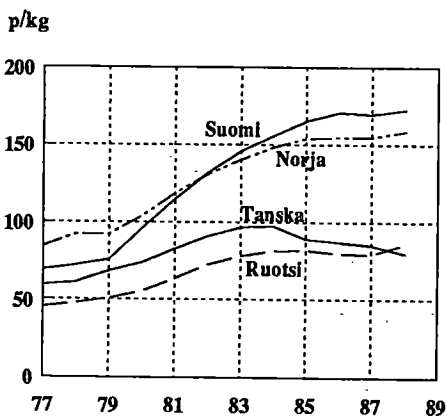

Kuvio 7. Rukiin tuottajahinnan kehitys seitsemässä eri maassa muunnettuna vuoden 1988 keskikursseilla Suomen markkoiksi.

Taulukko 8. Rehuohran tuottajahinnat muunnettuna vuoden 1988 keskikursseilla Suomen markkoiksi, p/kg.

	Suomi	Ruotsi	Tanska	Länsi-Saksa	Alankomaat	Irlanti	Ranska	Norja	Itävalta
1975	62.33	39.45							
1976	67.65	42.37						75.90	
1977	69.18	45.08	59.32	99.83	89.82	54.76	46.84	84.57	
1978	71.58	47.80	60.70	97.13	90.56	53.80	48.15	92.23	
1979	75.45	50.36	67.94	98.61	91.62	55.21	52.79	92.21	94.55
1980	95.56	55.11	73.42	99.28	91.41	53.48	54.88	103.56	95.57
1981	115.01	63.50	82.35	100.55	100.33	59.68	60.24	118.60	98.63
1982	131.70	71.82	91.36	106.26	104.15	63.33	69.10	130.75	
1983	145.82	78.10	96.79	106.74	110.84	79.64	76.26	140.16	
1984	155.68	81.22	97.40	107.17	104.57	74.59	77.59	148.14	
1985	165.16	81.98	89.31	95.22	97.46	59.17	73.49	153.97	
1986	171.13	79.63	87.05	89.15	95.44	65.12	73.90	154.86	
1987	169.64	79.04	84.92	86.00	89.92	67.30	67.59	154.75	
1988	172.86	85.80	79.30	79.79	83.13	72.16	64.92	158.62	

Rehuohran (taulukko 8, kuvio 8) ja rehukauran (taulukko 9, kuvio 9) tuottajahintojen kehitys on ollut hyvin saman suuntaista. Suomen tuottajahinnat ovat nousseet Norjan tasolle (tuki puuttuutaukoissa), kun taas Tanskan, Saksan ja Alankomaiden tuottajahinnat ovat pudonneet viime vuosina. Ruotsissa tuottajahinta ei ole noussut tarkastelukauden lopussa. Ranskalaiset hinnat eivät osoita selvää kehityssuuntaa. Irlannin tuottajahinnat ovat nousseet muita EY-maita nopeammin ja lähennelevät talousyhteisön muiden maiden tuottajahintoja. Itävallan hinnat vuosina 1979-81 olivat samaa tasoa kuin suomalaiset tuottajahinnat, mutta kasvuvauhti vaikuttaa kolmen vuoden sarjan perusteella hitaammalta.

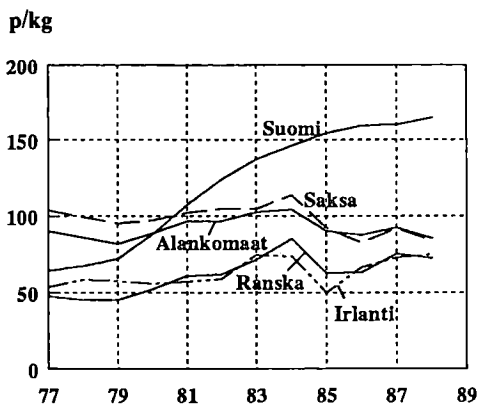
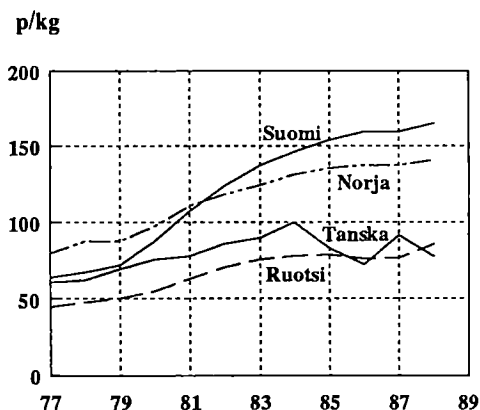
Kuvio 8. Rehuohran tuottajahinnan kehitys kahdeksassa eri maassa muunnettuna vuoden 1988 keskikursseilla Suomen markkoiksi.

Taulukko 9. Rehukauran tuottajahinnat muunnettuna vuoden 1988 keskipursseilla Suomen markoiksi, p/kg.

	Suomi	Ruotsi	Tanska	Länsi-Saksa	Alankomaat	Irlanti	Ranska	Norja	Itävalta
1975	58.31	38.18							
1976	63.56	41.01						71.39	
1977	63.99	44.33	60.80	103.90	90.56	53.67	47.62	80.06	
1978	67.27	47.72	61.93	99.43	85.99	57.96	44.88	87.72	
1979	71.79	50.35	69.26	95.20	81.64	57.38	44.98	87.70	97.27
1980	87.50	54.78	75.61	97.23	88.75	55.72	51.75	97.76	98.63
1981	107.41	63.08	77.95	101.91	96.72	57.00	60.54	110.87	102.03
1982	124.14	70.89	86.22	104.85	96.72	58.72	61.81	118.51	
1983	137.47	75.91	89.88	104.99	102.77	74.27	71.39	124.69	
1984	146.34	77.98	100.19	114.00	104.04	73.57	85.24	131.39	
1985	154.34	78.53	83.16	92.28	90.24	49.70	62.26	135.93	
1986	159.56	75.97	72.36	82.65	87.37	66.34	62.68	137.46	
1987	159.78	77.03	91.16	91.92	92.15	72.41	75.12	137.35	
1988	164.80	85.89	78.29	83.66	85.46	74.72	72.17	140.58	

Rehuohran reaalihintana on laskenut EY-maissa. Rehukauran hinta on sen sijaan vaihdellut jonkin verran. Suomessa ja Norjassa reaalihintana on noussut viime vuosina.

Perunan markkinoiden sanotaan usein muistuttavan eniten täydellistä kilpailua. Tätä väitettä tukee kuvio 10, josta käyvät ilmi suuret hintojen vaihtelut. Suuret heilahtelut käyvät myös ilmi taulukosta 10. Kun perunan tuottajahinta Suomessa 1982 oli yli kolminkertainen, taulukossa ole-

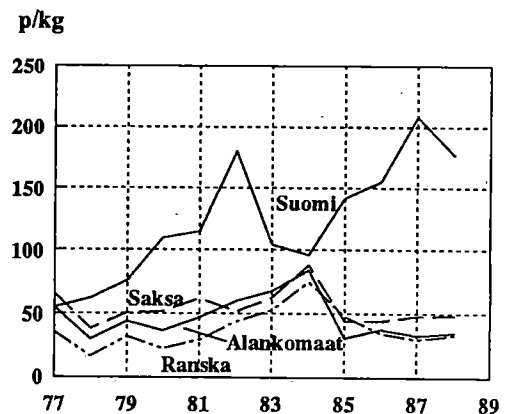
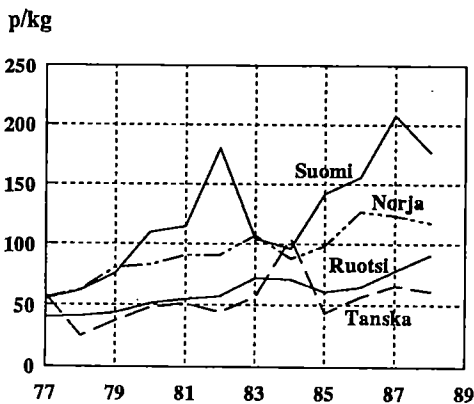

Kuvio 9. Rehukauran tuottajahinnan kehitys kahdeksassa eri maassa muunnettuna vuoden 1988 keskipursseilla Suomen markoiksi.

Taulukko 10. Ruokaperunan tuottajahinnat muunnettuna vuoden 1988 keskiarvoilla Suomen markkoiksi, p/kg.

	Suomi	Ruotsi	Tanska	Länsi-Saksa	Alankomaat	Irlanti	Ranska	Norja
1975	63.70	36.29						
1976	67.99	43.37						
1977	54.52	40.28	58.00	65.33	54.25	50.34	35.27	55.87
1978	61.39	40.84	24.37	37.68	29.20	27.32	15.70	62.38
1979	75.78	43.60	37.25	50.25	43.63	99.73	31.45	80.81
1980	109.82	50.82	47.74	51.14	36.52	70.81	22.15	82.84
1981	114.51	54.39	51.43	61.94	46.71	69.02	28.92	90.68
1982	180.00	56.64	44.43	51.23	59.77	-	43.81	90.60
1983	104.30	71.80	56.41	62.56	67.52	-	52.43	106.65
1984	96.00	70.60	105.07	87.84	84.30	-	74.82	88.22
1985	142.00	60.77	43.26	44.30	30.58	-	47.51	98.21
1986	155.70	64.31	56.28	44.09	37.05	-	33.82	126.95
1987	207.99	77.51	65.53	47.26	32.80	-	29.10	123.40
1988	177.07	91.08	60.98	47.81	35.14	-	32.74	117.67

vien EY-maiden tuottajahintoihin verrattuna, niin suomalainen tuottajahinta 1984 oli melkein samaa tasoa kuin EY:ssä, jopa alhaisempi kuin tanskalainen tuottajahinta. Perunan osalta EY:n markkinat näyttävät myös kuvion 10 perusteella yhtenäisimmiltä kuin minkään muun EY:n maa taloustuotteiden markkinat.

Kuvio 10. Ruokaperunan tuottajahinnan kehitys seitsemässä eri maassa muunnettuna vuoden 1988 keskiarvoilla Suomen markkoiksi.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vertailun kohteena olevista maista Suomi, Norja ja Japani selvästi erottuvat korkeiden tuottajahintojen maina. Suomen korkean hintatason selittävinä tekijöinä yleisimmin esitetään pohjoinen sijainti ja siitä johtuvat vaikeat luonnonolosuhteet, keskimäärin pienempi tilakoko ja korkea kustannustaso. EY-maiden tilastojen puutteellisten taustaselvitysten takia on syytä suhtautua jonkin verran varauksellisesti numerosarjojen absoluuttisen tason kuvaukseen. Tapahtunutta hintakehitystä ne kuitenkin todennäköisesti kuvaavat oikein.

Pelkkä tuottajahintojen vertailu ei vielä kerro minkä osuuden viljelijä saa ja mikä osuus menee kustannusten peittämiseksi. Verrattuna EY-maihin tuottajahintakehitys on viime vuosina ollut selvästi nopeampaa Suomessa ja Norjassa, sekä absoluuttisesti että suhteellisesti. Tuottajahinnat Suomessa ovat useimpien tuotteiden osalta olleet viime vuosina yli kaksinkertaiset EY:n tuottajahintoihin verrattuna.

Maidon tuottajahinta on prosenteissa laskettuna noussut samaa vauhtia kuin muiden Pohjoismaiden ja Ranskan tuottajahinta. Alankomaiden ja Länsi-Saksan tuottajahinnat ovat sen sijaan nousseet hitaammin. Sianlihan tuottajahinta EY-maissa on reaalisesti laskenut viime vuosina, Norjassa nousu sen sijaan on ollut nopeaa. Naudanlihan tuottajahinta on Suomessa enemmän kuin kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa, kun se samana ajanjaksona on kasvanut hyvin hitasti Länsi-Saksassa ja Alankomaissa, vakiovaluuttakurssilla mitattuna jopa alentunut. Japanin tukkuhinnat olivat kuitenkin vuosina 1979-81 kaikkien lihojen osalta huomattavan paljon korkeammat kuin suomalaiset tuottajahinnat.

Kirjallisuus

- Aaltonen, S. (1988a). Elintarvikkeiden liikevaihtoverotuksesta Suomessa ja eräissä muissa maissa. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja ja artikkeleita 71. 34p. Espoo.
- Aaltonen, S. (1988b). Euroopan Yhteisön maatalouspolitiikka. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja ja artikkeleita 74. 52p. Espoo.
- Eurostat (1988). Agricultural Prices. 1977-1986. Eurostat, theme 5, series C. 299 p. Luxembourg.
- Eurostat (1989). Agricultural Prices. 1979-1988. Eurostat, theme 5, series C. 311 p. Luxembourg.
- Jordbruksekonomiska meddelanden 1981-1989. Statens jordbruksnämnd. Jönköping.
- Jordbrukets totalalkyl 1974/75-1987/88. (Totalalkylen). Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens sektorsgrupp. Jönköping.
- Jordbrugets totalregnskap 1976 - 1988. Budjettsnemnda for Jordbruket. Oslo.
- Kungl. Skogs- och lantbruksakademiens tidskrift 1987. Produktion och ekonomisk utveckling i jordbruket t.o.m. 1986. 126:373-433.
- Landbrukets priser 1981-87. Landbrukets priscentral. Oslo.
- Maataloustilastollinen kuukausikatsaus 1975-88. Maatilahallitus. Helsinki.
- Maataloustilastollinen vuosikirja 1983 (1986). Maatilahallitus. Helsinki.
- Monatsberichte über die österreichische landwirtschaft (1988). Bundesanstalt für agrar § wirtschaft. 35 Jahrgang Heft Nr. 1.
- OECD (1987a). National policies and agricultural trade. Country study Austria. 143 p. Paris.
- OECD (1987b). National policies and agricultural trade. Country study Japan. 275 p. Paris.
- OECD (1987c). National policies and agricultural trade. Study on the European Economic Community. 297 p. Paris.
- Prices of agricultural products and selected inputs in Europe and North America 1981/82-1986/87. FAO, Economic Commission for Europe. Geneva.

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tiedonantoja

- No 143 AJANKOHTAISTA MAATALOUSEKONOMIAA. Kirjanpitoiltojen tuotantosuunnit-
taisia tuloksia, tilivuosi 1987. Helsinki 1989. 45 s.
- No 144 ALA-MANTILA, O. Maataloustuotteiden ja maatalouden tuotantopanostenhintamuutosten
vaikutus maataloustuloon vuosina 1983-1987. Helsinki 1989. 72 s.
- No 145 TORVELA, M. & ALA-MANTILA, O. Maatalouden kannattavuus ja rahaliike maitotiloilla
Etelä-Suomessa vuonna 1986. Helsinki 1989. 43 s.
- No 146 PUURUNEN, M. & TORVELA, M. Katovuoden 1987 tulokset kirjanpitoiloilla. Helsinki
1989. 36 s. 6 liit.
- No 147 AJANKOHTAISTA MAATALOUSEKONOMIAA. Maatalous vaikeissa olosuhteissa.
Helsinki 1989. 41 s.
TORVELA, M. Tervetuloa Suomen, Puolan ja Unkarin maatalousekonomian seminaariin
Saariselälle s. 5-8.
KORPI, K. Maatalouden ja maaseutuelinkeinojen mahdollisuudet Lapissa. s. 9-22.
SIREN, J. Valtion rooli ja maatalouspolitiikka Pohjois-Suomen maataloudessa. s. 21-
28.
HUTTU-HILTUNEN, V. Suomen porotalous. s. 29-34.
TORVELA, M. Viljelijöiden toimeentulonäkymiä Pohjanmaalla. s. 35-41.
- No 148 PUURUNEN, M. Viljelijäväestön tulokehitys 1980-luvulla. Helsinki 1989. 83 s. + 1
liite.
- No 149 NIEMI, J. Maataloustuotteiden ulkomaankaupan esteet ja niiden vaikutukset. Helsinki
1989. 82 s.
- No 150 YLISIPOLA, T. Viljelijöiden ja pienyrittäjien tulovertailu. Helsinki 1989. 106 s.
- No 151 SILTANEN, L. & ALA-MANTILA, O. Maatalouden kokonaislaskelmat 1980-1988.
Helsinki 1989. 56 s.
- No 152 AJANKOHTAISTA MAATALOUSEKONOMIAA. Kirjanpitoiltojen tuloksia, tilivuosi
1988. Helsinki 1990. 50 s.
- No 153 AJANKOHTAISTA MAATALOUSEKONOMIAA. Kirjanpitoiltojen tuotantosuunnit-
taisia tuloksia, tilivuosi 1988. Helsinki 1990. 47 s.
- No 154 AJANKOHTAISTA MAATALOUSEKONOMIAA. Current topics in agricultural
economics. Helsinki 1990. 52 s.
SUMELIUS, J. Environmental problems of agricultural practices and consequences of
environmental policies for farms in Finland. s. 5-25.
OLKO-BAGIENSKA, T. Economic aspects on the production time of dairy cows. s. 26-
52.
- No 155 AJANKOHTAISTA MAATALOUSEKONOMIAA. Helsinki 1990. 37 s.
TORVELA, M. Viljelijöiden toimeentulosta Hämeessä vuosina 1986-88. s. 5-10.
TORVELA, M. Maatalouden kannattavuustutkimuksesta tänä päivänä. s. 11-18.
PUURUNEN, M. & JÄRVELÄ, H. Maatalouden vuosittaiset tulovaihtelut kirjanpitoiloilla.
s. 19-37.

